

Barnaheill

Mennta- og barnamálaráðuneytið
Samráðsgátt mál nr. 38/2023

Reykjavík 10. mars 2023

Meðfylgjandi er umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um frumvarp til laga um þjónustustofnun á sviði menntamála.

Virðingarfyllst,
f.h. Barnaheilla - Save the Children á Íslandi

Berglind Sigmarsdóttir,
framkvæmdastjóri

Umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um frumvarp til laga um þjónustustofnun á sviði menntamála

Barnaheill – Save the Children á Íslandi fagna nýju frumvarpi til laga um þjónustustofnun á sviði menntamála.

Barnaheill eru frjáls félagasamtök sem vinna að bættum mannréttindum barna og styðja við þá þróun sem birtist í þeirri stefnu sem stjórnvöld hafa sett sér um innleiðingu Barnasáttmálans, með stefnunni um barnvænt Ísland. Samtökin leggja mikla áherslu á forvarnir og vernd barna gegn ofbeldi í hvaða formi sem er. Telja Barnaheill gjaldfrjálsa gæðamenntun, án mismununar, vera grundvallarþátt í að skapa aðstæður fyrir börn til að lífa og þroskast við bestu mögulegu skilyrði.

Samtökin hvetja ráðuneytið til að vanda vel til verka og fara vel yfir umsagnir sem berast í samráðsgátt um málið sem hér er um rætt. Mikilvægt er að frumvarp til nýrra heildarlaga um skólaþjónustu verði unnið samhliða og samræmt frumvarpi því sem nú er fjallað um. Raunar hefði verið betra að frumvarp til nýrra heildarlaga hefði verið kynnt á undan því frumvarpi sem nú er til samráðs svo vinna við rýni skili betri árangri.

Barnaheill sendu áður umsögn í samráðsgáttina á fyrri stigum, þegar áform um breytingar á skólaþjónustu voru kynnt. Þau sjónarmið sem samtökin lögðu þá til eiga áfram við, þó sérstaklega sem innlegg í undirbúning að frumvarpi til nýrra heildarlaga en þó einnig vegna frumvarps til laga um þjónustustofnun á sviði menntamála.

Samtökin áréttu mikilvægi þess að ný heildarlög sem og þjónustustofnunin X tryggi jafnrétti til náms og þjónustu við nemendur óháð búsetu.

Barnaheill fagna því að hafa skuli heildarhagsmuni barna og ungmenna að leiðarljósi í nýjum heildarlögum um skólaþjónustu og nýju þjónustustofnunina sem felur í sér tækifæri til umbóta.

Samtökin hafa áður bent á að mikilvægt er að aðgerðir í þágu barna og ungmenna séu samhæfðar í samræmi við ný lög um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna og fagna þess vegna því að þjónustustofnuninni er ætlað „að styðja við þroska, líðan og farsæld barna í skólum“, sbr. 1. tl., 2. gr. frumvarpsins.

Barnaheill vilja áréttu mikilvægi þess að áhersla verði lögð á í nýjum heildarlögum um skólaþjónustu að tryggja snemmtækan stuðning fyrir börn hvort sem um náms- eða félagslegar þarfir þeirra er að ræða. Ekki er rætt um slík sjónarmið í frumvarpinu um nýju þjónustustofnunina og gjarnan mætti bæta við umfjöllun í greinargerð um snemmtækan stuðning sem dæmi um nálgun og til að tengja betur við lög um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna, nr. 86/2021.

Í nýjum heildarlögum um skólaþjónustu er mikilvægt að leggja áherslu á og gera kröfu til mikillar þekkingar kennara og annars starfsfólks á mismunandi þörfum og getu barna auk skilnings á ólíkum bakgrunni og félagslegum aðstæðum.

Þá skiptir miklu máli að þekking á einkennum og ferli barnaverndarmála sé til staðar hjá öllu starfsfólki menntastofnana.

Að sama skapi er mikilvægt að tryggja að í nýrri þjónustustofnun starfi fjölbreyttur hópur sérfræðinga í þeim ólíku málefnum er snúa að börnum og þörfum þeirra.

Í 29. grein Barnasáttmálans er fjallað um inntak menntunar en meðal þess sem þar kemur fram er að menntun barns skuli beinast að því að rækta eftir því sem frekast er unnt persónuleika, hæfileika og andlega og líkamlega getu barns.

Félagsfærni og tilfinningagreind er mikilvægur grunnur að öllu námi¹ og gott skólastarf grundvallast á heilbrigðum félagsanda meðal nemenda og kennara.² Ef ekki er hugað að góðum félagsanda er hætt á að nemendur finni fyrir ótta um hvort þau tilheyri hópnum. Óttinn getur leitt til þess að börn útiloki önnur börn frá hópnum sem þá getur orðið að einelti.³ Í slíku umhverfi lækkar siðferðisstigið jafnt og þétt og eigin mælikvarðar settir upp um hvað sé „rétt“ eða „rangt“ og hann notaður til að útiloka önnur börn úr hópnum um leið og þau reyna að tryggja sína eigin stöðu.⁴ Hægt er að vinna markvisst að aukinni virðingu í hópnum með því að leggja sérstaka áherslu á menningu í barnahópnum og mismunandi styrkleika barnanna og þar með fyrirbyggja einelti.⁵ Barnaheill vilja því brýna fyrir menntamálayfirvöldum að tryggja sérhæfingu innan skólaþjónustunnar á þeim sviðum, til stuðnings nemendum, foreldrum, kennurum og öðru starfsfólki skóla.

Öll börn eiga jafnan rétt til menntunar og til þess að þau njóti menntunar þurfa þau viðeigandi stuðning andlega og félagslega til að geta lært. Með fyrirhuguðum breytingum á skólaþjónustu er brýnt að áhersla verði á að skapa umhverfi öryggis og virðingar gagnvart öllum og til að skapa bestu mögulegu skilyrði til náms.

Barnaheill hvetja áfram til þess að ríkt samráð verði haft við börn við mótun lagafrumvarpa um breytingu á skólaþjónustu, upplýsinga verði aflað frá börnum og að börnum verði gert kleift að miðla áfram skoðunum sínum og tillögum að góðum starfsháttum og samskiptum innan skóla. Jafnframt verði tillit tekið til skoðana barna við mat á hagsmunum þeirra, við mótun breytinganna og þegar ákvarðanir verða teknar.

¹ Sjá m.a. skrif Daniel Goleman í “Emotional Intelligence” (1995) og “Social Intelligence” (2006).

² Knoop, H.H. et al. (2017) Elevernes fællesskab og trivsel i skolen – analyser af Den Nationale Trivselsmåling. DCUM

³ Kofoed, J. og Søndergaard, D.M. (red.) (2009) Mobning – sociale processer på afveje. Hans Reitzels Forlag.

⁴ Rabøl Hansen, H. (2005) Grundbog mod mobning. Gyldendal.

⁵ Kofoed, J. og Søndergaard, D.M. (red.) (2009) Mobning – sociale processer på afveje. Hans Reitzels Forlag.

Barnaheill vinna að bættum mannréttindum allra barna og hafa Barnasáttmálann að leiðarljósi í störfum sínum. Samtökin eru áfram boðin og búin að taka þátt í undirbúningi og samráði við mótun breytinga á skólaþjónustu á Íslandi.